

Esperanto – ett utdöende språk?

a?toro Johannes Genberg · publikigita 2021-06-13

Observera att denna text inte är en vetenskaplig essä, utan ett argumenterande kåseri, helt baserad på mina egna observationer och subjektiva slutsatser.

Sedan jag började intressera mig för esperantorörelsen i mitten av 00-talet så har ett ämne ständigt återkommit. Nej, jag talar inte om behovet av reform eller hur hemsk ackusativen är, utan om esperantospråkets utdöende. Argumentet lyder såhär; för varje år som går krymper antalet medlemmar i de olika nationella och intresseföreningarna då gamla medlemmar dör av ålder men ersätts inte av nya, unga medlemmar. Detta likställs med ett krympande intresse för esperanto i allmänhet.

Men stämmer det verkligen?

Jag är gammal nog för att ha varit med från början när internet blev var mans lekplats i mitten av 90-talet, och jag har varit en aktiv användare sedan runt 1996. Jag har alltså under 25 års tid sett hur internet gått ifrån att vara ett kul tidsfördriv (om än något dyrt) till en essentiell del av våra vardagsliv. Vi använder inte bara internet för att shoppa, brevväxla och ladda ner musik olagligt, utan nu under pandemin har den varit avgörande för många företag att kunna göra något så alldagligt som att hålla möten. Internet har helt enkelt tagit över en massa funktioner som nyligen gjordes på annat sätt, och det ofta antingen billigt eller helt gratis.

Med det i åtanke ska vi återgå till vår fråga och svara på den genom att ställa en egen fråga: vad exakt har en förening för syfte?

Det finns flera svar på frågan. Ett är att den fyller en social funktion. Folk träffas och umgås under ordnade former kring något ämne eller hobby som intresserar eller driver dem. Den biten har internet svårt att ersätta, eftersom det är helt olika saker att samtala över en webbkamera och att samtala ansikte mot ansikte. Så mycket går förlorat i kommunikationen när man inte har hela kroppsspråket att förlita sig på. Det är oftast därför den äldre generationen klamrar sig fast i föreningslivet. De är inte bekväma med kompromisserna med ett digitalt socialt liv.

Det finns dock ett mer relevant svar. Det är att föreningarna var sin tids internet.

Om vi går tillbaka till esperantos barndom så skedde den mesta kommunikationen brevlades. Telegram, tidningar och böcker fanns men de kostade mycket. Folk var i allmänhet fattiga och kunde ofta inte betala för mycket mer än just brev och porto för att skriva till sina brevvänner. För att inte tala om hur lång tid det tog att skicka breven mellan varandra.

Lösningen blev föreningarna. Genom att skramla ihop en liten summa från varje medlem kunde föreningarna köpa in nödvändigt material som alla kunde dela på. Och föreningarna kunde själva sprida information billigt via utskick och föreningsstidningar. Det var via föreningarna man fick veta vad som var

på gång. Det var via föreningarna som föreläsningar anordnades. Det var via föreningarna man träffades och diskuterade hur man skulle gå vidare för att sprida ordet.

Idag gör man allt detta med e-mejl, Zoom och Facebook.

Detta är viktigt för att förstå utvecklingen. För dessa verktyg är inte bara lättillgängliga, snabba och väldigt billiga, vi har även flera generationer som växt upp med dessa och betraktar det som något självklart. För många är internet inte ett komplement till verkliga möten, som ofta är fallet med den äldre generationen, utan det är det primära sättet man umgås och arbetar på.

Duolingo, en av de populäraste apparna för att lära sig språk, har över 250000 personer som lär sig esperanto. Även om bara 1% lär sig språket ordentligt och blir esperantister så borde de ge en rejäl skjuts till de danande medlemstalen. Men det sker inte. UEA har rapporterat en stabilisering hos sitt medlemstal, men inte någon ökning värt namnet. Var är egentligen alla internetvana ungdomar?

På internet förstås. Hänger man på Facebook, Telegram eller annorstädes så ser man en frenetisk aktivitet. Är det inte diskussioner om esperantos roll inom HBTQ-rörelsen så är det någon nybörjare som ber om tips och råd. De har alla hittat till esperanto via internet, och de hittar ett användningsområde för esperanto på just internet. Vad ska de egentligen med föreningar till? Internet ger ju dem redan det mesta som föreningarna erbjuder.

Flera föreningsmänniskor jag talat med, inte bara inom esperantorörelsen, för fenomenet är likadant för de flesta föreningar idag, menar att folk idag inte är beredda att offra sin tid för ett högre mål. Jag anser att det inte stämmer. Folk vill helt enkelt arbeta med de metoder som faller naturligt för dem, ger mer för pengarna och som lättare når ut till en bred publik.

Esperanto är inte utdöende. Snarare pekar allt på att det är tvärtom och att esperanto växer. Men sättet folk hittar språket och använder det har förändrats i grunden. Det är hos föreningarna problemet ligger. De har haft svårt att förstå hur de ska utnyttja denna utveckling. Men deras roll är inte utspelad. Det behövs fortfarande platser för personliga möten, för arkivering av material, språkkurser, försäljning och inte minst för verktyg att arbeta online.

Det är som ordspråket säger: när det enda verktyg man har är en hammare börjar allt se ut som en spik. Det är helt enkelt dags att inse hammarens begränsningar och börja använda sig av de andra verktygen också. Det betyder förstås inte att spikar inte längre behöver hamras in.

Johannes Genberg, webbmaster för miavivo.net

La origina artikolo estas publikigita 2021-06-13 en la retejo *Finna babilejo* kun rubriko "Esperanto – ett utdöende språk?". ?i tiu PDF-versio estas a?tomate kreita 2022-06-13. Vidu anka? la aliajn afi?ojn de tipo artikoloj, svedalingvaj.